

13 SEPTEMBRIE

2016

COMUNICARE

COMUNICARE

depusă în conformitate cu articolul 9.2 al Regulamentului Comitetului de Miniștri pe grupul de cauze *Ciorap v. Moldova* (condițiile de detenție)

REZUMAT

Această comunicare este depusă de către Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM). Ea analizează impactul măsurilor întreprinse de către autoritățile moldovenești în vederea executării hotărârii în grupul de cauze *Ciorap*. Grupul *Ciorap* se referă, în principal, la condițiile materiale proaste de detenție în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău și la lipsa unui recurs intern efectiv în privința condițiilor proaste de detenție. Această comunicare se axează pe condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 13 din Chișinău.

În peste 15 cauze, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) a constatat că condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 erau contrare articolului 3 al Convenției, din cauza suprapopulării (extreme), condițiilor/igienei nesănătore, precum și a cantității și calității foarte proaste a hranei servite. Cu toate că aceste cauze se referă la situația din anii 2000, aceasta nu s-a îmbunătățit în mod semnificativ până în prezent.

La 21 octombrie 2013, Guvernul Republicii Moldova a prezentat Planul de Acțiuni pentru executarea hotărârilor în grupul de cauze *Becciev, Ciorap și Paladi* (DH-DD(2013)1168). Acesta prevedea, *inter alia*, îmbunătățirea legislației în domeniul sistemului penitenciar și a condițiilor de detenție, sporirea finanțării sistemului penitenciar, revizuirea modului și practicilor existente în procesul de aplicare a măsurilor de arest preventiv pentru a reduce numărul persoanelor arestate, precum și introducerea unei căi eficiente de recurs pentru condițiile proaste de detenție. Doar câteva din aceste măsuri au fost puse în aplicare. Impactul lor însă nu este vizibil. Dimpotrivă, în comparație cu anul 2013, suma alocațiilor pentru hrana deținuților a scăzut, în timp ce numărul deținuților a crescut. Mai mult, comparativ cu anul 2013, rata de admitere a demersurilor de aplicare a arestului preventiv de asemenea a crescut.

INTRODUCERE

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație non-guvernamentală și non-profit cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM are drept scop să asigure administrarea calitativă, promptă și transparentă a justiției, respectarea efectivă a drepturilor civile și politice, precum și un mediu propice pentru organizațiile societății civile din Moldova. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

CRJM are o vastă experiență în analiza activității și reformarea sectorului justiției, raportarea cu privire la drepturile omului, reprezentarea în fața Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) și monitorizarea executării de către Republica Moldova a hotărârilor CtEDO. CRJM a publicat două rapoarte cu privire la

CRJM

CENTRUL DE
RESURSE JURIDICE
DIN MOLDOVA

executarea hotărârilor CtEDO de către Republica Moldova, pentru perioada 1997 - 2012¹ și 2013-2014².

Grupul de cauze *Ciorap* include 14 hotărâri³. Aceste hotărâri se referă, în principal, la condițiile materiale proaste de detenție în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău și lipsa căilor de recurs interne eficiente în privința condițiilor proaste de detenție.

La 21 octombrie 2013, Guvernul Republicii Moldova a prezentat Planul de Acțiuni pentru executarea hotărârilor în grupul de cauze *Becciev, Ciorap și Paladi* (DH-DD(2013)1168).⁴ Acesta prevedea, *inter alia*, îmbunătățirea legislației în domeniul sistemului penitenciar și a condițiilor de detenție, sporirea finanțării sistemului penitenciar, revizuirea modului și practicilor existente în procesul de aplicare a măsurilor de arest preventiv pentru a reduce numărul persoanelor arestate, precum și introducerea unei căi eficiente de recurs pentru condițiile proaste de detenție.

La 15 septembrie 2015, CtEDO a indicat în cauza *Shishanov* că autoritățile moldovenești trebuie să introducă, fără întârziere, o cale de recurs eficientă compensatorie și de prevenire, sau o combinație de căi de recurs, în ceea ce privește condițiile proaste de detenție din Moldova.

Această comunicare analizează impactul măsurilor întreprinse de autoritățile moldovenești în vederea executării grupului de cauze *Ciorap*. Ea este axată pe condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău.

CONSTATAREA CtEDO ÎN GRUPUL DE CAUZE CIORAP

CtEDO a constatat următoarele probleme de bază în ceea ce privește condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13:

- a) suprapopularea (extremă)⁵;
- b) condiții/igiena nesanitară⁶;
- c) insuficiența și calitatea proastă a hranei servite⁷.

¹ Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului de către Republica Moldova: 1997-2012, disponibil în limba română pe <http://crjm.org/wp-content/uploads/2014/04/Executarea-hotararilor-CtEDO-de-catre-RM-1997-2012.pdf>.

² Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului de către Republica Moldova: 2013-2014, disponibil în limba română pe <http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/03/CRJM-Raport-CtEDO-31.03.2015.pdf>.

³ Grupul de cauze *Ciorap* include următoarele cauze: *Ciorap*, hotărârea din 19/06/2007; *Arseniev*, hotărârea din 20/03/2012; *Ciorap Nr. 3*, hotărârea din 04/12/2012; *Constantin Modârca*, hotărârea din 13/11/2012; *Culev*, hotărârea din 17/04/2012; *Hadji*, hotărârea din 14/02/2012; *Haritonov*, hotărârea din 05/07/2011; *Holomiov*, hotărârea din 07/11/2006; *I.D.*, hotărârea din 30/11/2010; *Istratii și Alții*, hotărârea din 27/03/2007; *Meriakri*, hotărârea din 01/03/2005; *Mitrofan*, hotărârea din 15/01/2013; *Ostrovar*, hotărârea din 13/09/2005; *Rotaru*, hotărârea din 15/02/2011.

⁴ Planul de Acțiuni al Guvernului pentru executarea hotărârilor în grupul de cauze *Becciev, Ciorap și Paladi* (DH-DD(2013)1168) este disponibil la https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804af1c0.

⁵ *De exemplu* în cauza *Ciorap*: ocazional 2-3 deținuți pentru fiecare 2m² de spațiu; în cauza *Arseniev*: 1.3 m² per persoană; în cauza *Mitrofan*: între 1.85 și 2.36m² per persoană; în cauza *Constantin Modârca*: între 1.51 și 2.5m² per persoană; în cauza *Istratii și Alții*: între 1.6 și 2.5m² per persoană; în cauza *Ostrovar*: între 1.78 și 2.02m² per persoană și între 1.5 și 1.93m² per persoană

⁶ *De exemplu* în cauza *Ciorap*: insectele parazitare; prezența murdăriei, lipsa paturilor, prezența rozătoarelor, lipsa ventilației corespunzătoare și a accesului la lumina zilei; în cauza *Mitrofan*: salteaua era infestată cu paraziți.

⁷ *De exemplu* în cauza *Ciorap*: reclamantul a descris rația sa alimentară pentru o zi ca fiind formată din 100 de grame de terci din ovăz pe apă, servit de două ori pe zi, și o supă compusă în mare parte din apă la prânz și 400 de grame de pâine pentru întreaga zi. În cauza *Istratii și Alții*: reclamantul a declarat că bugetul rezervat pentru alimentarea deținuților era de EUR 0.28 pe zi pentru o persoană, sau 30% din minimumul estimat de autorități. În cauza *Rotaru*: autoritățile au recunoscut că din cauza lipsei resurselor financiare, produse cum ar fi carnea, pește sau produse lactate erau acordate „în limitele resurselor

CtEDO a constatat că legislația moldovenească nu dă dreptul instanțelor de judecată sau oricărui organ administrativ care examinează o plângere să dispună îmbunătățirea imediată a condițiilor de detenție a unei persoane, îmbunătățire care depinde de alocarea resurselor de la bugetul de stat (cauza *Mitrofan*, par. 58).

CONDIȚIILE DE DETENȚIE ÎN PENITENCIARUL NR. 13

1. *Constatările ultimului Raport al CPT privind vizita efectuată în Republica Moldova (2015)⁸ (extrase relevante)*

“Delegația a observat că standardul național de cel puțin 4 m² de spațiu locativ pentru un deținut este departe de a fi respectat în cele mai multe instituții penitenciare vizitate; nivelele de suprapopulare au atins proporții alarmante, în special, în penitenciarul de la Chișinău și Soroca. Condițiile materiale de detenție în aceste două penitenciare erau inadecvate de asemenea în multe alte privințe (de ex. starea de reparație și condiții de igienă proaste sau chiar foarte proaste; acces limitat la lumină naturală; instalații sanitare insalubre; infestarea cu paraziți; saltele uzate și murdare; etc.) și, în opinia CPT-ului, ar putea fi considerate ca reprezentând un tratament inuman și degradant. La Penitenciarul Chișinău, situația era agravată de regimul împovăraător la care erau supuși deținuții aflați în arest preventiv. Comitetul ia notă de planurile autorităților moldovenești de a construi o nouă închisoare în apropierea Chișinăului; și recomandă ca în perioada de tranziție, să fie luate măsuri pentru a aduce condițiile de detenție în instituția penitenciară existentă la un nivel acceptabil.” (*rezumat*)

“58. În timp ce au existat unele îmbunătățiri de-a lungul anilor în ceea ce privește *condițiile materiale* de detenție în penitenciarul Chișinău – cum ar fi, separarea în majoritatea celulelor a veceurilor de restul celei și renovarea camerelor de întrevedere – condițiile generale de detenție au rămas departe de a fi satisfăcătoare. Multe celule nu erau reparate, nu erau ventilate, și aveau acces limitat la lumina de zi (din cauza dimensiunilor mici ale ferestrelor). În afara de aceasta, de cele mai multe ori starea de igienă din celule lăsa mult de dorit, iar multe celule erau infestate cu gândaci de bucătărie. Mai mult, deținuții erau nevoiți de multe ori să doarmă pe saltele murdare și, uneori, neacoperite. De asemenea, delegația a primit numeroase plângeri despre faptul că celulele erau foarte reci pe timp de iarnă. În afara de aceasta, în câteva celule ocupate de mai mulți deținuți, delegația a văzut veceuri care erau separate doar parțial de restul celei (fiind parțial despărțite de o perdea).

Situația a fost agravată și mai mult de faptul că majoritatea deținuților aflați în arest preventiv în penitenciarul Chișinău erau ținuți în condiții ultra-aglomerate. Nivelul de suprapopulare observat de către delegație în mai multe celule era pur și simplu inacceptabil. De exemplu, în celula de 8.2 m² (inclusiv zona de veceu de aproximativ 1.5 m²) erau plasați șase deținuți. O altă celulă cu 14 deținuți avea mărimea de aproximativ doar 23 m².

disponibile”. Mai mult, produsele, cum ar fi, ouă, unt și lapte urmau să fie incluse în meniu în timpul apropiat.

⁸ Raportul către Guvernul Republicii Moldova privind vizita efectuată în Republica Moldova de către Comitetului European pentru Prevenirea Torturii și Tratatelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT) în perioada 14 – 25 septembrie 2015, disponibil la <http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2016-16-inf-eng.pdf>.

59. La sfârșitul vizitei, delegația a accentuat autorităților moldovenești că aceste condiții de detenție ar putea fi considerate ca fiind un tratament inuman și degradant, ținând cont mai cu seamă de perioade adesea îndelungate de detenție a persoanelor în arest preventiv și regimul împovăraător la care ei erau supuși (a se vedea paragraful 61). Delegația a solicitat autorităților să ia măsuri urgente pentru a reduce numărul de deținuți în penitenciarul Chișinău.

În scrisoarea lor din 15 ianuarie 2016, autoritățile moldovenești au informat Comitetul că anumite categorii de deținuți au fost transferate în alte penitenciare, fără a specifica numărul total de deținuți transferați sau locurile în care ei au fost transferați. CPT-ul ar dori să primească informații suplimentare în această privință.

60. Comitetul înțelege că investiții mari nu sunt planificate pentru acest penitenciar, având în vedere planurile de a construi un nou penitenciar în apropierea Chișinăului (a se vedea paragraful 44). Cu toate acestea, în așteptarea construirii unui nou penitenciar, CPT-ul recomandă autorităților moldovenești să-și intensifice eforturile pentru a aduce condițiile de detenție de la penitenciarul Chișinău la un nivel acceptabil. În special, este necesar să fie luate măsuri pentru a asigura ca:

- gradul de ocupare al celulelor să fie redus pentru a asigura cel puțin 4 m² de spațiu locativ pentru fiecare deținut în celule cu multe locuri (fără a lua în calcul spațiul ocupat de veceuri în celulă);
- celulele să fie menținute într-o stare adecvată de reparație și igienă și să fie efectuată o dezinfectare regulată a spațiilor;
- celulele să fie ventilate și încălzite adecvat;
- fiecare deținut să aibă o saltea curată și lenjerie de pat curată;
- toate veceurile din celulă să fie separate integral (adică, de la podea până la tavan).

61. Ca și în trecut, aproape toți deținuții aflați în arest preventiv în penitenciarul Chișinău erau supuși unui *regim* împovăraător, care includea zilnic o oră sau două ore de exerciții în aer liber pe terenuri mici⁹ (unele din ele erau dotate cu echipament sportiv elementar, cum ar fi haltere și sace de box). Restul zilei, deținuții o petreceau închiși în celulele lor, de multe ori timp de mai multe luni sau chiar ani, fiind într-o stare de inactivitate forțată. Acest lucru este total inacceptabil.

62. CPT-ul împărtășește punctul de vedere al conducerii penitenciarului că în clădirea actuală a penitenciarului din Chișinău, oferirea unui program satisfăcător de activități în afara celulelor (cum ar fi, educația, sport, recreere) este nerealistă, din cauza lipsei de locuri adecvate pentru organizarea unor astfel de activități. Cu toate acestea, în opinia Comitetului, se poate de luat în considerație posibilitatea extinderii timpului petrecut zilnic în aer liber de către persoanele aflate în arest preventiv pentru activități fizice; Comitetul dorește să primească observațiile autorităților moldovenești cu privire la această chestiune.”

“88. Spre deosebire de situația observată în Penitenciarul Rezina, regimul persoanelor condamnate pe viață din *Penitenciarul Chișinău* este extrem de împovăraător; timpul petrecut în afara celulei era limitat zilnic la maxim două ore de exerciții în aer liber, într-un spațiu mic (de aproximativ 14 m²), și era limitat strict pe celule. După cum a fost situația mării majorități a persoanele deținute

⁹ Spre exemplu, aproximativ 16 m² în blocul 1; aproximativ 20 m² în blocul 3.

la Penitenciarul Chișinău, deținuții condamnați pe viață petreceau restul timpului în celulele lor, într-o stare de inactivitate totală, de multe ori timp de câteva luni și uneori chiar ani.”

“140. ...Mai mult, în *Penitenciarul Chișinău*, câteva celule disciplinare care se aflau în blocul 1 aveau deficiențe similare: erau într-o stare nesatisfăcătoare din punct de vedere al reparației și igienei, erau întunecate (cu acces extrem de limitat la lumină de zi sau fără lumină de zi, și cu iluminare artificială slabă), erau prost ventilate și prea mici (mai puțin de 5 m²).”

2. Constatările Ombudsmanului

În decembrie 2014, o echipă de monitorizare de la oficiul Ombudsmanului a efectuat o vizită de monitorizare în Penitenciarul nr. 13. Într-un raport publicat în februarie 2015¹⁰, au fost evidențiate următoarele probleme în ceea ce privește condițiile de detenție:

- a) doar în 4 celule (75, 76, 99 și 105) veceurile erau total izolate de restul celulei;
- b) deținuții nu au acces la mașini de spălat sau o spălătorie centralizată, și sunt nevoiți să-și spele și să-și usuce hainele în celulele lor, ceea ce ridică nivelul umidității și sporește mirosul neplăcut în celulă;
- c) condiții proaste în mai multe celule: mucegai (celulele 88, 96, 108, 144, 163-165); pereți deteriorați (celulele 66, 89, 102, 103); câteva celule necesită să fie reparate de urgență (celulele 01, 15, 23, 24A, 25, 26, 29, 30, 38, 52, 55, 56, 57, 58, 71, 115 – 123B, 125, 126, 146 – 151, 157);
- d) lavoare lipsesc în 60 de celule;
- e) lipsa unei iluminări suficiente în mai multe celule (61-67, 73-92, 95, 98, 99, 100, 164, 165), în special din cauza mărimii mici a ferestrelor din celulele amplasate în subsol și lipsa unei lumini artificiale permanente în celule (electricitatea era întreruptă în perioada orelor 9:30 – 11:30 și 14:00 – 16:00);
- f) în urma inspecției instalațiilor de bucătărie au fost identificate mai multe neajunsuri, inclusiv lipsa condițiilor necesare pentru procesarea diferitor tipuri de produse, lipsa detergenților și a apei fierbinte pentru spălarea vaselor și bucătăriei.

O vizită similară de monitorizare a fost efectuată în decembrie 2015. Raportul de monitorizare a reiterat constatările din vizita precedentă. Ombudsmanul recomandă sistarea activității Penitenciarului nr. 13 și construirea în mod prioritar a unui nou penitenciar. Până la construcția noii clădiri, ar trebui să fie îmbunătățite condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13¹¹.

3. Reacția recentă a Amnesty International – Moldova

La 7 septembrie 2016, Amnesty International – Moldova a efectuat o vizită de monitorizare la Penitenciarul nr. 13 și a constatat existența unor celule suprapopulate, grupuri sanitare murdare și sistem de aerisire nefuncțional și, pe de altă parte, existența unor celule renovate recent din contul deținuților, dotate cu frigidere, televizoare, ferestre de termopan și cuptoare cu microunde. Amnesty International – Moldova a cerut Guvernului să închidă Penitenciarul nr. 13, deoarece condițiile de detenție a acestuia nu corespund standardelor internaționale¹².

¹⁰ Raportul de monitorizare este disponibil în limba română pe net: http://ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/raport_22_decembrie_p_13.pdf.

¹¹ Raportul de monitorizare este disponibil în limba română pe net: http://www.ombudsman.md/sites/default/files/advance_page/penitenciarul_13_decembrie_2015.pdf

¹² Comunicatul de presă disponibil la <http://amnesty.md/ro/media/penitenciarul-13-inchisoarea-contrastelor/>.

4. Informațiile oferite de Departamentul Instituțiilor Penitenciare

La cererea CRJM, în septembrie 2016, Departamentul Instituțiilor Penitenciare din Republica Moldova¹³ a oferit informații cu privire la condițiile materiale de detenție din Penitenciarul nr. 13. Datele statistice oferite sunt prezentate în această secțiune.

Suprapopularea – Penitenciarul nr. 13 este o clădire foarte veche, o mare parte din care datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Instituția dispune de 171 celule. În instituția penitenciară sunt deținute atât persoanele aflate în arest preventiv, cât și persoanele condamnate. Capacitatea instituției ar trebui să fie de 700 de deținuți. Numărul actual de deținuți variază permanent între 1,100 și 1,200. Prin urmare, minimul de 4m² per deținut în general nu este respectat. În luna septembrie 2016, rata efectivă de ocupare per celulă a fost următoarea:

- 3 celule = 7m² per persoană;
- 3 celule = 4-7m² per persoană;
- 14 celule = 3-4m² per persoană;
- 82 celule = 2-3m² per persoană;
- 69 celule = 1-2m² per persoană.

Aceste date confirmă faptul că din 171 de celule, doar în 6 celule (3.5%) fiecare deținut are mai mult de 4m² de spațiu. Însă spațiul efectiv menționat mai sus este chiar mai mic, deoarece acesta include de asemenea spațiul ocupat de veceu și spațiu pentru servirea hranei. Problema suprapopulării rămâne a fi extrem de acută în acest penitenciar și este intensificată de creșterea numărului de deținuți aflați în arest preventiv, după cum se arată mai jos.

Cantitatea și calitatea scăzută a produselor alimentare – în timpul anilor 2012-2016, au fost luate unele măsuri pentru a îmbunătăți echipamentul de bucătărie, cum ar fi repararea cazanelor/fierbătoarele electrice pentru gătit, și a fost modificat meniul (nu au fost oferite detalii suplimentare). Tabelul de mai jos prezintă informații cu privire la cheltuielile pentru hrana deținuților de la Penitenciarul nr. 13 în perioada 2012 – iunie 2016¹⁴.

Anul	Suma totală (MDL)	Suma per deținut pe zi (MDL)	Suma per deținut pe zi (EUR)
2012	5,119,800	13,17	0,93
2013	4,762,100	13,27	0,65
2014	4,813,589	11,46	0,63
2015	5,786,422	13,78	0,67
01-06.2016	3,113,241	14.84	0.67

Fondurile alocate pentru hrana deținuților sunt în mod evident insuficiente. Este imposibil de asigurat un nivel minim de alimentare, cheltuind mai puțin de 1 EUR per deținut pe zi. Mai mult, din anul 2012 această sumă a scăzut de la EUR 0.93 la EUR 0.67 (28%). Acest lucru contravine Planului de Acțiuni al Guvernului din anul 2013.

¹³ Departamentul Instituțiilor Penitenciare, ca răspuns la o cerere a CRJM privind accesul la informații, 07.09.2016.

¹⁴ Informațiile oferite pentru anii 2014 și 2015 includ doar suma anuală generală. Noi am stabilit suma pe zi prin împărțirea sumei anuale totale la suma anuală medie pentru 1,150 de deținuți și 365 de zile.

5. Planurile Guvernului de a construi un nou penitenciar

Autoritățile naționale recunosc problemele Penitenciarului nr. 13. Conform Planului de Acțiuni al Guvernului din anul 2013 privind executarea hotărârilor judecătorești în cauzele *Becciev*, *Ciorap* și grupul de cauze *Paladi* (DH-DD(2013)1168), autoritățile au încheiat un acord cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei și au primit un împrumut în sumă de aproape 40 de milioane de euro pentru construirea unui nou penitenciar. Autoritățile trebuie de asemenea să investească aproximativ 6 milioane de euro. Se preconizează că noul penitenciar va avea aproximativ 1,600 de locuri și va include două penitenciare care activează în prezent în regiunea Chișinău-ului, inclusiv Penitenciarul nr. 13. Construcția trebuia să înceapă încă în anul 2014. Construcția noii instituții penitenciare nu a început deocamdată.

NUMĂRUL PERSOANELOR ARESTATE

În Penitenciarul nr. 13 sunt deținute atât persoanele aflate în arest preventiv, cât și persoanele condamnate. Suprapopularea acestui penitenciar este determinată într-o mare măsură de numărul mare de deținuți aflați în arest preventiv. Arestările preventive sunt solicitate de către procurori în mod frecvent și sunt autorizate cu generozitate de către judecători. Arestarea preventivă este percepută mai degrabă o regulă decât o excepție în cauzele penale. Aplicarea măsurii de arest la domiciliu sau cauțiunii este extrem de limitată.

În cel puțin 18 hotărâri, CtEDO a constatat că încheierile judecătorilor din Republica Moldova care dispun măsura arestului preventiv nu erau suficient motivate. Hotărârile pronunțate în cauzele *Șarban* și *Becciev* din octombrie 2005 au fost primele hotărâri în care Republica Moldova a fost condamnată pentru încălcarea art. 5 alin. 3 al Convenției pentru o motivare insuficientă a mandatelor de arestare. Progresele realizate începând cu anul 2005 nu sunt deloc impresionante. Datele oficiale privind procedura de arest oferite de către Agenția pentru Administrarea Instanțelor de Judecată (fostul Departamentul de Administrare Judecătorească)¹⁵ pentru CRJM sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Anul	Numărul cauzelor penale transmise în instanța de judecată	Numărul demersurilor de aplicare a arestului preventiv (prelungirile nu sunt incluse)	În raport cu numărul cauzelor transmise în instanța de judecată	Variația în comparație cu anul trecut	Demersuri de aplicare a arestului preventiv admise	% demersurilor de aplicare a arestului preventiv admise
2006	13,912	5,083	36.5%		4,025	79.2%
2009	9,525	3,427	36%	- 32.6%	2,878	84%
2010	9,387	3,287	35%	- 1.4%	2,814	85.6%
2011	10,088	3,306	32.8%	+ 0.6%	2,674	80.9%
2012	11,720	3,342	28.5%	+1.1%	2,682	80.3%
2013	9,797	2,672	27.3%	-20%	2,059	77.1%
2014	14,586	2,876	19.7%	+8.0%	2,378	82.7%
2015	14,402	3,147	21.9%	+9.4%	2,584	82.1%
01-06.2016	Date N.D.	1,674		+9.4%	1,386	81.8%

¹⁵ Informațiile despre numărul cauzelor penale transmise în instanța de judecată au fost luate din Raportul de Activitate a Procuraturii Generale, disponibil în limba română la: <http://procuratura.md/md/d2004/>

Datele statistice oficiale confirmă faptul că începând din anul 2013, când Planul de Acțiuni a fost prezentat de către Guvern, numărul demersurilor de aplicare a arestului preventiv și numărul persoanelor arestate a crescut cu 20-25%. Rata demersurilor de aplicare a arestului preventiv admise de asemenea a crescut de la 77.1% la 81.8%. De fapt, începând cu anul 2009, numărul persoanelor arestate nu s-a modificat în mod substanțial. Acest lucru confirmă faptul că autoritățile moldovenești utilizează în mod insuficient alternativele detenției preventive.

RECURS EFECTIV CU PRIVIRE LA CONDIȚIILE PROASTE DE DETENȚIE

În conformitate cu Planul de Acțiuni al Guvernului pentru executarea hotărârilor în cauzele *Becciev*, *Ciorap* și grupul de cauze *Paladi* (DH-DD(2013)1168), Guvernul urma să efectueze o evaluare a posibilității introducerii unui recurs cu privire la condițiile de detenție. În conformitate cu planul respectiv, recursul trebuie să abordeze două probleme principale: (i) aspectele compensatorii și (ii) măsurile care ar ameliora sau ar înceta deținerea în condiții inumane de detenție a deținutului.

La 6 iulie 2016, Guvernul a aprobat un proiect de lege. Acesta modifică Codul de procedură penală și prevede un mecanism care ar putea înceta deținerea în condiții inumane de detenție și, dacă se solicită, ar oferi compensații pentru asemenea condiții de detenție. Deținutul va putea depune o astfel de plângere la judecătorul de instrucție, care va putea să solicite instituției penitenciare să remedieze situația în termen de 15 zile, să ofere compensații sau să reducă termenul de detenție. Impactul acestei inițiative va fi totuși limitat, deoarece majoritatea deținuților din Chișinău sunt deținuți în celule suprapopulate și în oraș nu există alte instituții alternative Penitenciarului nr. 13. Reducerea numărului de deținuți dintr-o celulă va însemna automat că alte celule vor deveni și mai aglomerate, deoarece numărul de deținuți nu s-a schimbat în perioadele recente. Pe de altă parte, acesta este doar un proiect de lege aprobat de Guvern, care nu a fost adoptat de Parlament și nu generează deocamdată niciun efect juridic.

RECOMANDĂRI

Având în vedere situația problematică continuă din Penitenciarul nr. 13, în afara recomandărilor Raportului CPT din anul 2015 privind vizita în Republica Moldova, solicităm autorităților moldovenești să întreprindă următoarele:

1. Drept o chestiune de maximă prioritate, să construiască un nou penitenciar în Chișinău care va înlocui Penitenciarul nr. 13;
2. Până la finalizarea construcției Penitenciarului nr. 13, să ia măsuri necesare pentru a reduce suprapopularea în acest penitenciar. Acest lucru se poate face prin extinderea practicii de aplicare a măsurilor non-privative de libertate și transferul deținuților condamnați de la Penitenciarul nr. 13 în alte penitenciare;
3. Să mărească substanțial fondurile alocate pentru hrana deținuților;
4. Să introducă un remediu intern restaurator și compensator eficient pentru detenția în condiții proaste.

Având în vedere cele de mai sus, CRJM îndeamnă Comitetul de Miniștri să mențină în continuare grupul de cauze *Ciorap* sub supravegherea consolidată (*enhanced supervision*).

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație non-profit neguvernamentală cu sediul în Chișinău, Republica Moldova. CRJM tinde să asigure o justiție calitativă, promptă și transparentă și respectarea efectivă a drepturilor civile și politice. În realizarea acestor obiective, CRJM combină cercetarea de politici și activitatea de advocacy realizate într-un mod independent și neutru.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

📍 Str. A. Șciusev 33, MD-2001 Chișinău,
Republica Moldova

☎ +37322843601

📠 +37322843602

@ contact@crjm.org

🌐 www.crjm.org

📘 CRJM.org

🐦 CRJ Moldova

